

ՀԻՄՆԱՎՈՐՈՒՄ

«ԺԱՄԿԵՏԱՅԻՆ ԶԻՆՎՈՐԱԿԱՆ ԿԱՄ ԱՅԼՆՏՐԱՆՔԱՅԻՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅԱՆ ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԶՈՐԱԿՈՉԻՑ, ԿԱՐԺԱԿԱՆ ՀԱՎԱՔԻՑ ԿԱՄ ԶՈՐԱՀԱՎԱՔԱՅԻՆ ԶՈՐԱԿՈՉԻՑ ԽՈՒՍԱՓՈԾ ԱՆՁԱՆՑ ՆԿԱՏՄԱՍԲ ՀԱՄԱՆԵՐՈՒՄ ՀԱՅՏԱՐԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ»
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՔԻ ՆԱԽԱԳԾԻ ԸՆԴՈՒՆՄԱՆ

Իրավական ակտի ընդունման անհրաժեշտությունը

Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքի 82-րդ հոդվածի համաձայն՝ հանցանք կատարած անձն օրենսդիր մարմնի կողմից ընդունվող համաներման ակտով կարող է ազատվել քրեական պատասխանատվությունից, իսկ դատապարտյալը կարող է լրիվ կամ մասնակիորեն ազատվել ինչպես հիմնական, այնպես էլ լրացուցիչ պատժից, կամ պատժի չկրած մասը կարող է փոխարինվել ավելի մեղմ պատժատեսակով, կամ կարող է վերացվել դատվածությունը: Այստեղից հետևում է, որ համաներումը՝

- 1) մարդասիրական ակտ է և հետապնդում է նույնպիսի նպատակներ.
- 2) տարածվում է անհատապես չորոշված անձանց շրջանակի նկատմամբ.

3) բովանդակային առումով դրսևորվում է հանցանք կատարած անձանց քրեական պատասխանատվությունից կամ պատժից ազատելու, պատժի չկրած մասն ավելի մեղմ պատժով փոխարինելու կամ դատվածությունը վերացնելու ձևով, այլ խոսքով՝ իր գործողությամբ ընդգրկում է ինչպես քրեական դատավարության մինչդատական փուլը, այնպես էլ դատարանի՝ օրինական ուժի մեջ մտած դատավճռին հաջորդող ժամանակահատվածը:

Համաներում հայտարարելը մի կողմից պետության (որին վերապահված է քրեական հետապնդման իրականացումը), մյուս կողմից՝ քաղաքացիների (որոնք հանցավոր արարքներ կատարելու դեպքում ենթակա են քրեական պատասխանատվության քրեական օրենքով նախատեսված ձևերով և սահմաններում) միջև հարաբերությունների կարգավորման տեսակ է¹:

Պետությունն համաներում հայտարարում է՝ ելնելով ոչ միայն քաղաքական և տնտեսական նպատակահարմարությունից, այլև ժողովրդավարական իրավական պետությունում նման մարդասիրական քայլի սոցիալական պայմանավորվածությունից:

Այս համատեքստում հարկ է նկատել, որ համաներման ինստիտուտի դերին և նշանակությանն անդրադարձել է նաև «Ժողովրդավարություն՝ իրավունքի միջոցով»

¹ Ավելի մասնրամասն տե՛ս ՀՀ Սահմանադրության մեկնաբանություններ, Գ.Հարությունյանի, Ա. Վաղարշյանի խմբագրությամբ, Եր.: Իրավունք, 2010, էջ 771:

Եվրոպական հանձնաժողովը (Վեներտիկի Հանձնաժողով)՝ նշելով, որ Եվրոպայի խորհրդի անդամ երկրներում, ի թիվս ներման, առկա է **գթասրտության ևս մեկ դրսևորում, այն է՝ համաներումը:**

Հայաստանի Հանրապետությունը, կարևորելով համաներման ինստիտուտի նշանակությունը, պարբերաբար միջոցներ է ձեռնարկում մարդասիրական այդ ակտի ընդունման ուղղությամբ:

Մասնավորապես՝ նպատակ ունենալով հնարավորություն ընձեռնել Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական, սոցիալական, հոգևոր, մշակութային ոլորտներում զարգացման համար սեփական ավանդը ներդնելու, **առաջնորդվելով** մարդասիրության և համերաշխության սկզբունքներով՝ **Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը որոշել է հանդես գալ համաներում հայտարարելու առաջարկությամբ:**

Առաջարկվող կարգավորման բնույթը

Հաշվի առնելով վերոգրյալը՝ մշակվել է «Ժամկետային զինվորական կամ այլընտրանքային ծառայության հերթական զորակոչից, վարժական հավաքից կամ զորահավաքային զորակոչից խուսափած անձանց նկատմամբ համաներում հայտարարելու մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի նախագիծ (այսուհետ՝ Նախագիծ):

Այսպես՝ Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունն առաջարկում է համաներում հայտարարել մինչև 2020 թվականի սեպտեմբերի 26-ը ներառյալ 27 տարին լրացած շարքային և 35 տարին լրացած պահեստազորի սպայական կազմերի պարտադիր զինվորական կամ այլընտրանքային ծառայությունից, ինչպես նաև հայտարարված վարժական հավաքից և (կամ) զորահավաքային զորակոչից խուսափած և Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքի միայն 327-րդ հոդվածի 1-ին մասով նախատեսված հանցագործություն կատարելու մեջ կասկածվող, մեղադրվող կամ դատապարտված արական սեռի քաղաքացիների նկատմամբ: Մասնավորապես՝ Նախագծով առաջարկվում է՝

1) համաներում հայտարարելով՝ պատժից ազատել այն անձանց՝

ա. որոնք դատապարտվել են ազատությունից զրկելու հետ կապված պատժի.

բ. որոնց նկատմամբ պատիժը պայմանականորեն չի կիրառվել, կամ պատժի կրումը հետաձգվել է.

գ. որոնք դատապարտվել են ազատությունից զրկելու հետ չկապված պատժի:

2) համաներում հայտարարելով՝ դադարեցնել պատիժը կրելուց պայմանական վաղաժամկետ ազատված անձանց նկատմամբ իրականացվող վերահսկողությունը:

Միաժամանակ հարկ է նշել, որ նախագծով նախատեսվել են նաև այն պայմանները, որոնց առկայության դեպքում համաներում չի կիրառվում:

Հատկանշական է, որ Նախագծում նախատեսվել է դրույթ առ այն, որ համաներումը կիրառվում է նաև մինչև սույն օրենքն ուժի մեջ մտնելը հետախուզման մեջ գտնվող այն անձանց նկատմամբ, որոնք մինչև 2021 թվականի դեկտեմբերի 31-ը ներառյալ անձամբ կամովին կներկայանան քրեական հետապնդման մարմիններ, իսկ եթե գործը դատարանի վարույթում է՝ դատարան:

Ակնկալվող արդյունքը

Նախագծի ընդունման արդյունքում կհայտարարվի համաներում, որի համաձայն՝ Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքի 327-րդ հոդվածի 1-ին մասով նախատեսված հանցագործությունը կատարելու մեջ կասկածվող, մեղադրվող կամ դատապարտված արական սեռի քաղաքացիները կամ կազատվեն քրեական պատասխանատվությունից կամ նրանց նկատմամբ քրեական գործի հարուցումը կմերժվի կամ հարուցված քրեական գործի վարույթը կկարճվի կամ չի իրականացվի քրեական հետապնդում կամ կդադարեցվի քրեական հետապնդումը, ինչպես նաև վերահսկողություն չի իրականացվի այն անձանց նկատմամբ, որոնք պատիժը կրելուց պայմանական վաղաժամկետ ազատվել են և գտնվում են փորձաշրջանի մեջ: